

EVEN MEMOREREN : 250 JAAR GELEDEN STIERF FRANCISCUS ROOMAN.

Op 7 januari jl. was het precies 250 jaar geleden dat Franciscus Rooman, alias François Romain, overleed in het Predikherenklooster te Parijs.

Wie deze geboren Gentenaar was kunt u lezen in het onderstaand artikeltje dat destijds verscheen in "Palmarès" en dat wij hier herpubliceren met de vriendelijke toelating van Mevrouw Penen.

In het begin van de vorige eeuw, toen er na de afschaffing van de kloosters door de Franse Republikeinen, heel wat koopjes te doen waren, kon onze stedelijke Akademie van een zekere Rossel, een uitgedreven kloosterling, aan de spotprijs van 58fr. een mooi portret, een Predikheer voorstellende met in de linkerhand het bouwplan van het Pont Royal te Parijs, aankopen. Aan de hand van dit detail had men geen moeite om het personage te identificeren als zijnde de Gentse Predikheer-architect, Franciscus Rooman, François Romain wanneer hij in het Frans schreef, Frater Franciscus Romanus als geestelijke.

Het portret zelf werd achtereenvolgens toegeschreven aan Jean-Baptiste de Champaigne, Philippe de Champaigne, Pieter Subleyras en François Jouvenet, hoogstwaarschijnlijk geldt het een geslaagde kopij of replek van het portret door Jouvenet dat in het Museum van Caen berust.

De toevallige ontdekking van dit schilderij zou de heerlijke figuur van deze beroemde Gentenaar die enigszins in de vergetelheid was geraakt, opnieuw op het voorplan brengen : men maakte een borstbeeld, een tekening, een gravure naar dit portret en auteurs trachtten de waarheid over het leven en de loopbaan van deze eigenaardige kloosterling, die meer aan het Hof, in salons of op de werf dan in een kloostercel zijn dagen doorbracht, te achterhalen.

Volgens zijn grafplaat in de kerk van het noviciaat der Predikheren, in de wijk van Saint-Germain te Parijs, werd hij te Gent in 1646 geboren doch alles wijst erop dat hij in 1647, op 22 maart, te 6 u. 's morgens, als zoon van Bartholomeus Rooman en Barbara Lambrecht werd geboren en dezelfde dag gedoopt.

Over zijn jeugdijaren is weinig geweten, behalve dat hij aanleg vertoonde voor de wiskundige wetenschappen en een godvruchtige jongen was. Beide hoedanigheden rijmde hij op 25-jarige ouderdom aaneen door op 19 april 1672 als lekebroeder in het klooster der Predikheren te Maastricht te treden, en er drie jaar later zijn professie te doen.

Waarom hij zulks te Maastricht en niet te Gent deed, hebben de auteurs zich tevergeefs afgevraagd. Wij menen dat het antwoord ter plaatse moet gezocht worden en dat het waarschijnlijk op aanraden van zijn oversten al-

hier zal geweest zijn dat deze knappe aanwinst het klooster van Maastricht vervoegde waar hem een kolfje naar zijn hand te wachten stond.

De kloostergebouwen verkeerden er in erbarmelijke staat : vier eeuwen oud, bouwvallig en bovendien zwaar verminkt door de Beeldenstorm, wachtten zij op het talent en de kunde van een bekwame architect. De roeping van Franciscus Rooman was voor de Predikheren als een manna; en inderdaad pas had hij het dominikanenkleed aangetrokken of men zette hem aan het werk : de bouwvallige gebouwen werden hersteld en wanneer hij hiermede klaar was, gaf men hem een andere opdracht : een nieuwe vleugel voor de zieken en de vreemde gasten. In 1683 zag gans het ensemble er flink en fris uit en boven de ingangseur metselde men een steen met de letters F.F.R., aliàs Frater Franciscus Romanus.

Nu er voor hem geen werk meer in het klooster, intra muros, was, zou men er wel buiten het klooster vinden, want dat kon de gemeenschap nog een mooie stuiver opbrengen.

Men sukkelde toevallig in die jaren met een bouwvallig geworden brug op de Maas; de plaatselijke overheden die op de hoogte waren van de prestaties van de Gentse broeder, wendden zich tot hem om een nieuwe boog aan de Maasbrug te bouwen. Op 24 juni 1683 werd tussen het stadsbestuur van Maastricht en “broeder Francis Rooman, met oorlof van de p.p. Predikheren binnen Maestricht” een overeenkomst ondertekend volgens dewelke Broeder Romanus zich verbond “in den tijd van vijf maenden” het werk uit te voeren. De overeengekomen prijs, 14.000 gulden zou gestort worden “in vijf peiementen” en de “voors penninghen sullen getelt worden in handen van heeren Predicheeren”!

Deze laatsten hadden er alle belang bij gedurende de werken hun broeder Rooman goed te verzorgen, want zij zouden, moest hem iets overkomen, het gelag moeten betalen : “Ende in cas (dat Godt verhoede) den aennemer broeder Francis Roman quam t’ overlieden, dat alsdan de voorseijde patres sullen verobligeert weesen, de voorgestrecte penningen te rembourseren”.

Onze Predikheer-architect zal wel eenieders troetelkind zijn geweest in het klooster, gedurende die vijf maanden. Veel zorgen moest men ten andere niet maken, want op de vastgestelde dag was Rooman klaar met het werk en al de bijkomende kosten wegens onvoorziene uitgave en werken, werden zijn oversten in klinkende munt betaald.

In die tijd was het bouwen van een brug een gevaarlijk en ingewikkeld iets. Er waren geen gediplomeerde ingenieurs en architecten en men moest dus voortgaan op de goede naam en faam van degenen die zich in het vak specializeerden.

Zij moesten niet te dik rondlopen, want het nieuws van het sukses van Broeder Romanus te Maastricht verspreidde zich zo snel dat het na enkele weken reeds over de grens trok, Parijs bereikte en zelfs het Hof van de

Franse koning Lodewijk XIV, waar het nochtans aan knappe elementen niet moest ontbreken. Welnu ook te Parijs scheen men erg verveeld met een brug die over de Seine, Saint-Germain met het Louvre en de Tuilerieën verbond. De stroom was er wel niet breed, maar hierdoor was hij des te sterker en gedurende de Middeleeuwen en tot 1632 had men het niet aangedurfd aldaar een brug te bouwen : een gewone veer bracht de Parijzenaars van de ene oever naar de andere.

In dat jaar trachtte men er een houten brug op te trekken, doch stroom, ijsschotsen en hoogwater rukten er regelmatig belangrijke delen van af.

In 1656 stelde brand een einde aan haar weinig roemrijke loopbaan; dan maar opnieuw geprobeerd met een houten brug die de naam Pont Rouge, als herinnering aan de afgebrande brug kreeg. Het werd een ramp voor de architecten : de brug stortte verschillende malen in en op 20 februari 1684 werd zij door de stroom gewoonweg weggespoeld en wat verder stuk gegooid op de oevers!

Een zonnekoning als Lodewijk XIV kon moeilijk een dergelijke nederlaag verkroppen. "Er zal een nieuwe brug, een stenen brug, op mijn kosten ditmaal, worden gebouwd" beval hij; Hardouins en de beroemde Mansart werden met plan en uitvoering belast. Twee pijlers schoten uit het water, maar de derde kon men onmogelijk boven water krijgen!

Het was op dat oogenblik dat men aan het Hof van de Franse koning, God weet langs welke weg of omweg, vernam dat een Gentse Predikheer, in een rekordtempo aan een Maasbrug te Maastricht een boog had kunnen bouwen in bijzonder ongunstige omstandigheden. Lodewijk XIV aarzelde niet lang : "Ontbied mij die Gentenaar"!

Zijn bevelen werden gewoonlijk zonder veel verzet uitgevoerd. Een paar dagen later zagen de hovelingen een jonge Vlaamse Predikheer, - hij was pas 38 geworden - nederig en bescheiden, met lang krulhaar en blozende wangen, doch zelfzeker, zijn intrede doen aan het hof van Versailles. Zelfzeker moet hij inderdaad geweest zijn om het aan te durven de verre tocht te ondernemen en een werk te verrichten dat zelfs de vermaarde Mansart niet had kunnen opknappen.

Zelfs de vermaarde bouwmeester Jacques Gabriël die toch geen beginneling meer was in het vak, was er niet in geslaagd meer dan twee van de vier pijlers van de Seinebrug, naar het plan van de even beroemde Mansart, boven water te krijgen en te houden.

U kunt nog altijd in de Larousse lezen dat het Gabriël was die de brug bouwde en voltooidde, omdat men toch in een lijvige Encyclopedie niet kan schrijven dat het een nederige en onbekende Gentse lekebroeder is geweest die deze krachttoer verwezenlijkte.

En toch is het zo geweest : na de toestand ter plaatse zorgvuldig te hebben bestudeerd, vooral het probleem van het opborrelend water dat de twee laatste pijlers tot dan toe, bij elke poging had weggespoeld, had Rooman, dank zij de ondervinding te Maastricht opgedaan, al vlug ingezien dat Gabriël ongelijk had het werk in te zetten aan de kant van St-Germain. Onze Gentenaar koos de andere oever en na enkele maanden mochten de Parijzenaars één van de mooiste Seinebruggen, de "Pont-Royal" bewonderen, een brug met vijf sierlijke bogen, 140m lang en 15m breed, die de eeuwen zou trotseren.

François Romain, zoals men Rooman in de Franse hoofdstad noemde, kreeg nu allerhande opdrachten te Parijs, Atrecht en elders uit te voeren : bruggen, dijken, paleizen, kerken enz. Sommige auteurs beweren zelfs dat hij er 500 optrok! Laten wij dit cijfer door 2, 3 of 5 delen, het blijft nog een hele prestatie vanwege deze eenvoudige Gentse volksjongen die het op vijftigjarige ouderdom reeds zo ver had gebracht dat hij één der aanzienlijkste posten mocht bekleden : Lodewijk XIV kon, in tegenstelling met een de Gaulle, ook de verdiensten en het talent van vreemdelingen op prijs stellen en naar waarde schatten, en in 1695 benoemde hij Franciscus Rooman tot algemeen opzichter van bruggen en wegen voor gans het koninkrijk, een titel die alle paleizen, ook dat van Versailles, wijd open liet gaan voor de Gentse Predikheer en hem bovendien een jaarwedde bezorgde die hij met evenveel vlijt als stiptheid en entousiasme aan het klooster van zijn Orde te Parijs en aan de Vlaamse Predikherenkloosters liet geworden.

Aldus is het, zij het dan nog onrechtstreeks, aan de centen van Lodewijk XIV te danken, dat te Maastricht, Mene en Gent, belangrijke bouw- en verfraaiingswerken konden worden uitgevoerd.

De Gentse Predikherenkerk had het tijdens de godsdienstige beroerten van de XVIe eeuw biezonder hard te verduren gekregen en mede door de ouderdom waren verschillende delen uiterst bouwvallig geworden.

Broeder Romanus maakte in 1728, zelf het ontwerp van een nieuwe toren en van het groot venster boven het hoogaltaar, dat algemeen beschouwd wordt als één van zijn fraaiste creaties.

Aldus reisde Broeder Romanus in die jaren van de ene stad naar de andere als een soort Sint-Niklaas die de oversten van de Predikherenkloosters overal een mooi geschenk in het schoentje legde en af en toe zelfs geduren-

de een paar weken ter plaatse kwam om een plan te tekenen, raad te verstreken of herstellingswerken te leiden.

Daarna trok hij opnieuw naar zijn klooster te Parijs, zijn hoofdkwartier waar nieuwe plannen en ontwerpen het licht zagen.

Franciscus Rooman die zeer goed kon tekenen, lijnen trekken en plannen opmaken, kon moeilijk met de pen over de baan, vooral wanneer hij een brief in het frans moest opstellen en zulks zelfs nadat hij sedert meer dan veertig jaar in de Franse hoofdstad had verbleven. Waarschijnlijk was hij de mening toegedaan dat stenen beter spreken dan woorden en had hij nooit een spraakkunst ter hand genomen; wij mogen dan ook in deze Gentenaar één van de voorlopers van het fonetisch schrift begroeten : "Au tres vertueus frère Antonius de lordre de st dominicq o couvent de mastric" schrijft hij bv. tot een medebroeder uit Maastricht!

Inmiddels was hij een oude, maar nog steeds even nederige en toegewijde man geworden : zijn loopbaan in Vlaanderen en in Frankrijk had ruimschoots voldoende moeten zijn om hem de blijvende erkentelijkheid van het nageslacht te verzekeren, doch hij had zich nooit willen opdringen, nooit zijn eigen naam aan het anoniemaat willen ontrukken. Hij stierf in het Dominikanenklooster te Parijs, op 7 januari 1735. Op het graf van de 98-jarige broeder, brachten de Predikheren een plaat aan die aan zijn voornaamste werken en opdrachten, o.m. de Pont-Royal te Parijs herinnert.

ONZE GENTSE KEUKENRUBRIEK (Vervolg)

Ter intentie van onze nieuwe leden herinneren wij eraan dat deze Gentse keukenrubriek oorspronkelijk verscheen (een 20-tal jaren geleden) in het nu verdwenen tijdschrift "Palmarès". De herpublicatie van deze rubriek gebeurt met de vriendelijke toestemming van Mevrouw Penen die dit blad destijds uitgaf. De tekst is van de gekende folklorist wijlen Richard Van Kenhoven. De geestige tekeningetjes zijn van de hand van François Zenner, alias FAF.

Oude keukenpiet is ziek en ligt in één onzer Gentse gespecialiseerde instellingen. Wat hem mankeert? Gaat het niet vragen aan zijn schoonbroer, broere Cies, die zijn mislukte vrijage maar nog altijd niet kan opeten en die u zal antwoorden (tot grote verontwaardiging van tante Mele) : is dat nu nog nen man om te gaan trouwen op zo'nen ouderdom? De waarheid is, dat